

УДК 378.016:786.071

ВЕЙ ЛІМІН

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАГІСТРАНТІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Стаття розкриває особливості формування вокальної культури магістрантів музичного мистецтва на факультетах мистецтв педагогічних вищих навчальних закладів. Виокремлена специфіка розуміння вокальної культури в Китаї. Розглянуто філософське розуміння поняття «культура». Виділені комунікативно-семантичні функції означеного поняття, що дозволяють розкрити внутрішні, глибинні закономірності розвитку музичного мистецтва загалом, та вокальної культури, зокрема.

Ключові слова: вокальна культура, магістранти, факультети мистецтв, комунікативно-семантичні функції, закономірності, Китай.

Вокальна культура майбутнього вчителя музики є важливою передумовою якості його викладацької діяльності та вищої мистецької освіти в цілому. У це поняття ми вкладаємо розуміння діяльнісного джерела існування фахівця, адже воно вимагає накопичення суми спеціальних теоретичних знань і практичних навичок, поглибленого ознайомлення з методичними засадами і сучасними технологіями обраної спеціальності, формування важливих моральних і фахових якостей особистості майбутнього учителя музики, сукупність яких дає можливість творчо-активно працювати у обраній музично-педагогічній сфері. У цю дефініцію ми також вкладаємо поняття якісної підготовленості майбутнього фахівця різних рівнів кваліфікації в галузі вокального мистецтва.

Перш ніж аналізувати поняття «вокальна культура», звернемось до визначення загального поняття культури, але лише у тому обсязі, наскільки воно дозволяє побачити місце досліджуваної нами якості особистості майбутнього фахівця у структурі знань про цей феномен.

Дефініція «культура» має величезний діапазон тлумачень (понад 500 варіантів). У первинному значенні вона використовувалась (від лат. cultura) – як ремесло, землеробство, виховання, освіта, розвиток. У традиційному значенні культура – це сукупність практичних, матеріальних та духовних багатств. З позиції нашого дослідження у цьому феномені ми зацентруємо увагу на розгляді вокальної культури студентів інститутів мистецтв та музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів. найчастіше поняття «культура» розглядають як систему умов, що забезпечують людині, по-перше, самоідентифікацію і, по-друге, самотворення як соціальної істоти; актуалізують широкий спектр питань, які стосуються сутності

та ієрархії цих умов, оскільки вони забезпечують людині можливість удосконалювати свою природу і тим самим стимулюють соціальний прогрес.

У сучасному словнику іншомовних слів культура визначена як: рівень розвитку суспільства, який характеризується властивими тільки певній епосі матеріальними та духовними цінностями; рівень розвитку в якійсь галузі знань або діяльності; характеристика певних історичних епох, народів, націй, країн; рівень виховання та розумового розвитку особи, а також освітній інтелектуальний рівень; вирощування якоїсь рослини, а також сама рослина, яку вирощують [6, 396].

Доречно зазначити, що за Конфуцієм (IV–V ст. до н. е.), культура – це перетворення «переробка» звичайної людини на вищу істоту через особливі тренування в засвоєння давніх текстів, вивчення яких слід починати з найскладнішого: конфуціанського канону [4, 146]. Основою життя суспільства Конфуцій вважав те, що відрізняє людину від тварини, що закладене у самій природі людини і становить сутність цієї природи. Це – «життя», справжнє людське начало, що проявляється в «щирості і співчутті» до інших: «Не роби іншому того, чого не бажаєш собі» [4, 139]. Згодом найбільший з послідовників Конфуція Мен-Цзі (372–289) додав до цієї тези положення про «обов'язок», що регулює любов до інших.

У найбільш широкому значенні культура була визначена ще італійським філософом XVII ст. Ж. Віко (1668–1774 рр.) – професором, автором багатьох праць з філософії, риторики, історії, філології, історії права. «Культура – це те, що твориться людиною на відміну від того, що твориться природою» [7, 313]. Сучасний психолог М. Коул розглядає культуру : «... як те, що допомагає людині зростати» [7, 320].

Філософський вимір культури розглядається в науковій літературі як феномен суспільного життя, який включає в себе духовні й матеріальні сфери діяльності людини та створені ним культурні цінності в діалектичній єдності. Наукове розуміння цього явища вміщує всі різносферні творчі здобутки життєдіяльності суспільства, які проявляються у професійних і аматорських формах діяльності, фіксуються у рисах характеру, поведінці, ціннісно-орієнтаційній та інших сферах [7, 313–314].

Визначення культури з позиції філософських поглядів дозволяє розглядати її як особливу форму різнобічного пізнання людського буття, як спосіб існування і кінцевий результат певного виду праці, як прояв «сутнісних сил людства» та суспільно узагальнених поглядів на світ і оточуючу дійсність, «місця та ролі людини в ньому, через пізнання загальних законів розвитку природи, суспільства і людського мислення» [6, 34].

У процесі історичного розвитку людства поняття культура – як історичне явище розвивалось і змінювало своє значення, в залежності від духовно-економічного розвитку суспільства в певний історичний період та відповідно до тих соціально-політичних поглядів, прогресивних ідей, які переважали в цих формаціях. У різні епохи існувало багато концепцій і передових теорій цього поняття, представниками яких були: Д. Дідро, І. Кант, Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, Ф. Новаліс, М. Бердяєв, О. Шпенглер, Шпет та ін.

Різноманітність напрямків культури в останні часи також породжує велику чисельність тлумачень цього феномену, як у вітчизняній так і у зарубіжній науковій, методичній і популярній літературі. Різноплановість трактування поняття культури західними вченими має значний діапазон визначень, але існують підходи у визначенні переважного значення духовного початку над матеріальним та трактування культури як виду духовної діяльності людей, з традиціями, світоглядом, ідеями, типом мислення тощо.

Так представники західної філософії (К. Леві-Стросс, Р. Кроненр, Б. Кроче, С. Франк, М. Фуко та ін.) розглядають культуру, з позиції її духовних цінностей (культурних традицій, ідей, типів мислення тощо), що значно збіднює роль і значення культури в розвитку суспільства та соціокультурній творчості всіх його членів взагалі і творчості кожної людини зокрема.

Досліджуючи цю проблему з сучасних філософських позицій, вітчизняні філософи В. Андрущенко і В. Лутай, В. Іванов, В. Шинкарук відзначають, що культура це складене й багатогранне явище, яке не тільки породжує значну кількість різнобічних визначень, а й розширює їх діапазон.

Вчені філософського напрямку (М. Каган, Л. Коган, Е. Маркарян) підкреслюють людинотворчу сутність культури й наголошують, що вона є «вираженням досягнутого людиною (людством) рівня історичного прогресу», процесом «становлення буття людини як людини, злету її людських (гуманістичних) форм існування», а також відзначають, що вона є «засобом самореалізації та самостворення особистості». У контексті нашої проблеми доцільно зазначити, що таке тлумачення поняття «культури» дозволяє розглядати його «з точки зору розвитку людини як суб'єкта діяльності, розкриття властивостей і обдарувань людини. Культура уособлює загальну творчу діяльність в предметах для людини... Культура постає як опредмечена сутність людини» [7, 316].

У найширшому змісті поняття «культура» виражає якісну характеристику того, наскільки конкретні особистості змогли піднятися над своєю біологічною природою, розвинувши свою другу – соціальну – природу. Тому культурою є лише те із створеного людиною, що спрямоване на її саморозвиток та самовдосконалення.

Термін «культура» отримав своє основне визначення лише наприкінці XVIII століття. Не викликає сумнівів те, що своїм походженням як лексичної одиниці цей термін зобов'язаний латинському слову «colere-culture». Завдяки просвітителям поступово поняття «культура» все частіше використовувався у значенні освіченості, вихованості людини. Найбільш чітка дефініція поняття «культура» з'явилася у представників неокантіанської школи (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт, Е. Кассирер та ін.), що є більш наближеною до загальної проблеми нашого дослідження. З плином часу поняття культури не лише природно збагачувалося змістом, а й варіювалося залежно від того, в якому аспекті розглядалися ті чи інші культурні явища.

За визначенням С. Гончаренка, культура – сукупність «практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються в результатах продуктивної діяльності. У вужчому розумінні культура – це сфера духовного життя суспільства, що охоплює насамперед систему виховання, освіти, духовної творчості (особливо мистецької), а також установи й організації, що забезпечують їхнє функціонування. Водночас під культурою розуміють рівень освіченості, вихованості людей, а також рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльністю» [1, 248].

Поняття «культура», яке визначено в енциклопедичному словнику розглядається як сукупність створених людиною в ході її діяльності й специфічних для неї життєвих форм, а також сам

процес їх створення. У цьому значенні поняття культури характеризує світ людини і містить у собі цінності та норми, вірування й обряди, знання і уміння, звичаї й настанови, мову та мистецтво, техніку і технологію, тощо. За цим визначенням різноманітні типи культури характеризують:

- визначені історичні епохи, конкретні суспільства, народності та нації, а також специфічні сфери діяльності (культура праці, політична культура, художня культура, тощо);
- структурні визначення, які акцентують увагу на процесах навчання та формування культурних умінь, враховуючи вплив культури на особистість;
- структурні визначення, що зосереджують особливу увагу на внутрішньокультурних зв'язках та інструментальному характері культури;
- генетичні визначення, які тлумачать культуру як специфічно людську форму адаптації до навколишнього середовища, підкреслюють роль мови як головної умови переходу від природи до культури.

У філософському контексті (В. Андрущенко, І. Зязюн, М. Каган, В. Кремень, Е. Маркарян, В. Межуев, Г. Сковорода, В. Шинкарук та ін.) «культура» постає не як часткова сфера суспільного життя, а як суспільство в цілому, в розуміння розвитку людини як суб'єкта діяльності, як процес розкриття його властивостей і обдарувань. Культура є опредметненою сутністю людини. Міра розвитку культури визначається мірою розвитку особистості. Вона є втілення створених людьми матеріальних і духовних цінностей. З цього приводу В. Кремень зазначив, що культура є духовним виміром цивілізації, її творчою інтенцією. Саме культура у суспільстві є гарантом його стабільності.

На думку І. Зязюна культура визначає систему ціннісних уявлень для кожної людини і регулює її індивідуальну, соціальну поведінку, служить базою для постановки і здійснення пізнавальних, практичних, професійних і особистісних завдань. Адже культура є вираженням досягнутого людством рівня історичного прогресу [2, 40].

Найбільш глибоко людинотворча, гуманістична сутність культури розкривається через пізнання її соціальних функцій. Дослідники визначають поліфункціональність культури як соціального феномена. М. Каган визначає такі основні функції культури – пізнавальна, комунікативна, регулятивна, прогностична, ціннісно-орієнтаційна – органічно пов'язані [3, 163–164]. Культура – це цілісне утворення, цілісність якої проявляється в єдності елементів, що складають її структуру, інтегруючи функціонують, доповнюючи одна одну. На думку А. Соколова, функціональна

єдність культури зумовлена її людинотворчою сутністю, що відноситься до генералізуючої функції культури.

Традиційно культуру прийнято розділяти на матеріальну і духовну. Духовна культура включає пізнавальну культуру (науку, освіту, філософію), моральну, художню (музичне мистецтво, архітектуру, живопис, літературу та інші види мистецтва), правову, педагогічну, релігійну. Тобто це матеріальні та духовні надбання людей, що є не чим іншим як предметним втіленням їх здібностей, сутнісних сил і взаємовідносин. Ці надбання – зовнішня форма існування культури. Дійсним же (внутрішнім) змістом її існування є розвиток людини як суспільної істоти, тобто вдосконалення її творчих сил, потреб, здібностей, форм спілкування тощо. Отже, культура постає і як сфера становлення, розвитку, соціалізації особистості та як природне і соціальне оточення людини. Культуру також визначають як сукупність створення людьми наукових, морально-соціальних, художніх і технічних цінностей, а також процеси взаємодії з цими цінностями та створення нових.

Узагальнюючи думку дослідників, доцільно визначити, що культура – це свідомо, цілеспрямована творча активність індивідів і співтовариства: прагнення підтримати традиції, покращити і впорядкувати життя, здійснити якісь перетворення, протистояти руйнівним антигуманним тенденціям.

У педагогічному розумінні поняття «культура» використовується як джерело, з якого наповнюється зміст освіти. Вона виступає «соціальним регулятором» духовних і матеріальних цінностей людини «як носія й творця культури, а освіта розглядається в якості цілеспрямованого способу опанування культури». Якщо розглядати освіту в контексті культури, то слід розкрити специфічність людської діяльності, що характеризує її як особистість – це культурні цінності, особистісні смисли, форми технічного виробництва і презентації, соціальні функції і форми розповсюдження продуктів художньо-естетичної діяльності [1, 310].

Професійна культура вчителя включає в себе індивідуально вироблені стратегії, засоби орієнтації в дійсності, технології переводу ідей у матеріальні цінності. На думку І. Зязюна найбільш важливими складовими професійної культури є: системний світогляд і модельне мислення; праксеологічна, рефлексивна та інформаційна озброєність; компетентність спілкування й управління; конкретно-предметні завдання [2].

Педагогічну та професійну культуру як тотальні поняття розглядає дослідник В. Радул [5]. Він визначає педагогічну культуру як інтегровану

якість особистості вчителя, що проектує його загальну культуру в сфері професії, як синтез високого професіоналізму і внутрішніх властивостей педагога, володіння методикою викладання і наявність культуротворчих здібностей.

У китайській прадавній культурі особливе місце займало поєднання каліграфії, поезії, музики і живопису (гохуа – розпис водяними фарбами на шовку або паперових свитках). Ієрогліфічна кодова система давала можливість за допомогою цих різновидів мистецтв відображати життя людини в найпотаємніших рухах його душі, якнайповніше відтворювати її прагнення до злиття мистецьких проявів з мистецтвом життя. Особливого значення Конфуцій надавав вокальній музиці як завершальній ланці поняття «лі», тобто зразкової поведінки, що заснована на вищому осмисленні ідеалу стародавньої культури. Таким є основний принцип усієї конфуціанської культури «вень-хуа». Даний підхід у порівнянні з основним європейським навчальним каноном: «від простого – до складного» – досить неоднозначний. На думку В. Антонюк найадекватнішим підходом до характеристики вокальної культури є визначення її як системи надбіологічних засобів регуляції співаючої людини.

З цієї позиції вокальна культура у навчальному процесі постає всеохоплюючою знаковою системою, що визначає цілком певні моделі етнокультурної діяльності вокального педагога та його учня у відповідності з метою і завданнями даного процесу, який забезпечує спадковість попередніх досягнень вокальної школи через їх збереження й трансляцію в майбутнє та існує в процесі «опредмечування й розпредмечування» знаків міжетнічного діалогу через особливості національної експресії. Доречно зазначити, що такими «знаками» у вокальному навчанні китайських студентів у системі музично-педагогічної освіти в Україні виступають знання, норми, духовні цінності вищезазначених культур, чії національні світи зосереджено в учителів, учнів та в зразках самої вокальної музики, запропонованої для співацької діяльності.

Мовно-вокальний палітрі педагога-співака притаманне індивідуальне феноменологічне образне коло зіставлень – семантичних ознак єдиної цілісної системи: мови культури. У це поняття входить не тільки вербальний спосіб асоціативно-образного спілкування, без якого неможливо займатися вокально-педагогічною творчістю, де показ голосом становить лише один із рівнів діалогу. Спектр семантичних значень вокально-педагогічної системи увібрав різноманітні типи музичних знаків: від суто вокально-технічних до комплексних за своєю природою знаків-інтонацій, включаючи пластичні й жестові. Комуніка-

тивно-семантичні функції цієї структури розкривають внутрішні, глибинні закономірності музичного мистецтва, слугують інтеграції накопичених знань, їх плідним контактуванням із теоріями інших галузей гуманітарних знань, що сприяє входженню вокальної педагогіки в предметне поле культурології. Синтез лінгвістичної та музичної семіотики, який у вокальному мистецтві сполучаються особливими способами сенсорного характеру, становить єдиний масив семантичних знаків кодової структури, що спирається на інтермодальну спільність мов художньої творчості.

З позиції нашого дослідження вокальну культуру слід розглядати як здатність особи до втілення художньо-образного змісту вокального твору шляхом використання сукупності вокально-виконавських навичок, які характеризуються точною інтонацією під час передачі голосом вокальної мелодії; точною атакою звука, м'якою чи твердою відповідно до характеру виконуваного твору; правильним диханням з використанням нижньо-реберно-діафрагмального; кантиленою, високою співацькою позицією, чіткістю вимови приголосних та виразною артикуляцією; точністю передачі ритмічного малюнка, темпу, врахування під час виконання вказівок автора твору; вільним та природним звукоутворенням відповідно до узгодженої роботи голосового апарату; правильним фразуванням; емоційністю та музикальністю виконання; тембральним забарвленням звуку; відчуттям стилю виконуваного твору; художньо-виконавською культурою. Вона також зазначила, що вокальна культура має базуватися на найкращих традиціях вітчизняної вокально-педагогічної та світової спадщини, використання якої впливатиме на зростання професійного володіння співацьким голосом.

Визначаючи вокальну культуру магістрантів як структуровану сукупність фахових знань, умінь та навичок, а також способи їх застосування у педагогічній діяльності, складовими доцільно визначити: розуміння (мета, основні ідеї та зміст фахових дисциплін); трансформацію навчального матеріалу; здійснення навчальних дій; оцінювання (осмислення навчального матеріалу і своїх власних дій); рефлексію (відтворення, осмислення, критичний аналіз власних дій); прогнозування (цілей, навчальних завдань, власної траєкторії знань).

Формування вокальної культури магістрантів музичного мистецтва сприятиме модернізації навчально-виховного процесу в ВНЗ на шляху до євро стандарту вищої освіти. Це складне поняття можна визначити як фахове формування співацького голосу магістрантів з метою оволодіння ефективними методиками керівництва співацькою

діяльністю школярів у процесі діалогової взаємодії, засноване на майстерному володінні вокальним мистецтвом на гуманістичних, особистісно-орієнтаційних та творчих засадах.

Вокальна культура магістрантів передбачає: якісне опанування комплексом академічних і народознавчих знань, умінь та навичок вокального виконання творів, механізмів природного звукоутворення, точного виконання засобів музичної виразності (звуковисотного точного інтонування мелодійного матеріалу, метро ритмічної пульсації, володіння тембральними фарбами, динамікою, темпами, агогікою тощо); сформоване відчуття стильових особливостей вокального твору, кантиленного звучання, володіння високою співацькою поставою, різновидами співацького дихання, використанням відповідних музичному матеріалу видів звукових атак, знаннями вокальної орфоєпії та охорони співацького голосу, що забезпечує професійну здатність переносити їх на художньо-емоційне й високо технічне виконання вокальних творів різних жанрів і стилів.

Доречно зазначити, що вокальне мистецтво – це вид музичного виконавства, заснований на майстерності володіння співацьким голосом,

який передбачає високий рівень вокальної культури. Вокальна музика – це музичні твори, призначені для співацької діяльності. Розрізняють сольне вокальне виконання, що широко використовується у концертно-естрадній практиці. Вокальну культуру, як художньо-естетичну категорію, необхідно розглядати у рамках загальної музичної культури певного народу.

Узагальнюючи та аналізуючи вищезазначене, вокальну культуру ми трактуємо як здатність магістрантів до творчого високопрофесійного утілення художньо-образного змісту музичного твору шляхом ефективного використання комплексу вокально-виконавських знань, умінь та навичок. Вокальна культура як художньо-естетична категорія розглядається нами у рамках загальної музичної культури, що дозволяє виявити не лише загальні риси музичного мистецтва, специфіку народних традицій, але й визначити своєрідність кожної з них. Вокальна культура ґрунтується на кращих унікальних традиціях національної виконавської майстерності, опанування якої дає змогу переносити її на умови співацького навчання учнів і закладення у них основ вокальної культури.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. — К.: Либідь, 1997. — 374 с.
2. Зязюн І. А. Інтеграційна функція культурної парадигми / І. А. Зязюн // Професійно-художня освіта України: зб. наук. праць [редкол.: І. А. Зязюн (голова), В. О. Радкевич, Н. М. Чепурна (заступники голови) та ін.]. — Київ; Черкаси: Черкаський ЦНТЕІ, 2008. — Вип. V. — С. 3—13.
3. Каган М. С. Эстетическое воспитание / М. С. Каган // Эстетическая культура и эстетическое воспитание: кн. для учителя / сост. Г. С. Лабковская. — М.: Просвещение, 1983. — С. 62—164.
4. Конфуций: Изречения: книга песен и гимнов / Конфуций; пер. с кит. — Х.: Фолио; М.: АСТ, 2000. — 446, [1] с.
5. Радул В. В. Дослідження особливостей самореалізації особистості: монографія / Валерій Вікторович Радул та ін. — К.: Імекс-ЛТД, 2009. — 352 с.
6. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / Уклад.: О. І. Скопенко, Т. В. Цимбалюк. — К.: Довіра, 2006. — 789, [2] с. — (Словники України).

References

1. Honcharenko S. U. Ukrayins'kyu pedahohichnyy slovnyk / Semen Honcharenko. — K.: Lybid', 1997. — 374 s.
2. Zyazyun I. A. Intehratsiyna funktsiya kul'turnoyi paradyhmy / I. A. Zyazyun // Profesiyno-khudozhnya osvita Ukrayiny: zb. nauk. prats' [redkol.: I. A. Zyazyun (holova), V. O. Radkevych, N. M. Chepurna (zastupnyky holovy) ta in.]. — Kyiv; Cherkasy: Cherkas'kyu TSNTEI, 2008. — Vyp. V. — S. 3—13.
3. Kahan M. S. Éstetycheskoe vospytanye / M. S. Kahan // Éstetycheskaya kul'tura y éstetycheskoe vospytanye: kn. dlya uchytelya / sost. H. S. Labkovskaya. — M.: Prosveshchenye, 1983. — S. 62—164.
4. Konfutsyy: Yzrechenyya: knyha pesen y hymnov / Konfutsyy; per. s kyt. — KH.: Folyo; M.: AST, 2000. — 446, [1] s.
5. Radul V. V. Doslidzhennya osoblyvostey samorealizatsiyi osobystosti: monohrafiya / Valeriy Viktorovych Radul ta in. — K.: Imeks-LTD, 2009. — 352 s.
6. Suchasnyy slovnyk inshomovnykh sliv: blyz'ko 20 tys. sliv i slovospoluchen' / Uklad.: O. I. Skopenko, T. V. Tsymbalyuk. — K.: Dovira, 2006. — 789, [2] s. — (Slovnyky Ukrayiny).

Вей Лимин. Формирование вокальной культуры магистрантов музыкального искусства в педагогических университетах

Статья раскрывает особенности формирования вокальной культуры магистрантов музыкального искусства на факультетах искусств педагогических высших учебных заведений. Выделена специфика понимания вокальной культуры в Китае. Рассмотрено философское понимание понятия «культура». Выделены коммуникативно-семантические функции указанного понятия, позволяющие раскрыть внутренние, глубинные закономерности развития музыкального искусства в целом, и вокальной культуры, в частности.

Ключевые слова: вокальная культура, магистранты, факультеты искусств, коммуникативно-семантические функции, закономерности, Китай.

Wei Limin. Formation of the vocal culture of masters of musical art in pedagogical universities

The article reveals the peculiarities of the formation of the vocal culture of masters of musical art at the faculties of the arts of pedagogical higher educational institutions. Specificity of understanding of vocal culture in China is singled out. A philosophical understanding of the concept of «culture» is considered. The communicative and semantic functions of this concept are singled out, allowing to reveal the internal, deep laws of the development of musical art in general, and vocal culture in particular.

Key words: vocal culture, undergraduates, art departments, communicative-semantic functions, patterns, China.

Стаття надійшла до редколегії 14. 11. 2017

УДК 378.147

Дар'я ВЕЛИКЖАНІНА

аспірант кафедри педагогіки і педагогічної майстерності
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна
e-mail: darya.velik@ukr.net

**АКЦЕНТИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ПІДЛІТКАМИ
В УМОВАХ РОЗБУДОВИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

У статті порушено проблему професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з підлітками в умовах орієнтації сучасної школи на розвиток ключових життєвих компетентностей особистості дитини. Проаналізовано поняття компетентності, необхідні вміння для успішної життєдіяльності людини в сучасних життєвих реаліях. Виокремлено особистісно-орієнтований підхід до навчання, орієнтацію на сучасні наукові та інформаційні досягнення, зосередженість на підготовці відповідально, умотивованого, компетентного фахівця, на формуванні потреби постійного професійного самовдосконалення, обізнаність щодо інтересів та проблем сучасного підліткового середовища як актуальні акценти професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів, спрямованої на роботу з підлітками в напрямку розвитку їх життєвої компетентності.

Ключові слова: життєва компетентність, компетентісно спрямована освіта, підліток, майбутній соціальний педагог, професійна підготовка соціальних педагогів.

Розвиток українського суспільства та державних процесів характеризується стрімкою модернізацією і реформуванням всіх сфер життя. Реформи не оминули й школу як соціальний інститут, головне завдання якого полягає у формуванні особистості, здатної бути повноцінним членом суспільства, при цьому зберігаючи свою автентичність. Зміна підходів до навчання й виховання підростаючого покоління стосується як мети, так і змісту освітнього процесу в школі. Сучасна школа орієнтується на всебічний розвиток людини як особистості, розвиток її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей [4]. У минулому залишається стратегія накопичення учнями енциклопедичного знання, натомість школа зосереджується на допомозі кожній дитині у формуванні ключових компетентностей для успішної життєдіяльності, в оволодінні знанням, яке має безпосередній зв'язок із соціальною життєвою практикою. Оновлена

школа концентрує свою увагу на впровадженні наукових досягнень, інформаційного прогресу у навчально-виховний процес, на залучення дітей до активних змін якості власного життя й життя соціуму, на подолання прірви між академічною сферою життя дитини та її побутом, дозволяям, захопленнями й різнобічним розвитком. Концептуальні засади Нової української школи полягають у запровадженні партнерських відносин між членами освітнього процесу і концентрації навчання на набутті життєвої компетентності кожним учнем, що сприятиме розбудові сучасного освітнього середовища, а також особистісному розвитку і становленню дитини, її батьків та педагогів в ньому.

Успішна реалізація на практиці завдання сучасної школи потребує чіткої і злагодженої координації всіх аспектів педагогічного процесу загальноосвітнього навчального закладу. Таку координацію в змозі забезпечити висококваліфікований соціальний педагог, здатний на продуктивну